

Szikra Zsuzsa

A Jurta

„Januárban jegyezték be a céget, az új, a szakmai berkekben még szokatlan kisvállalkozást. Programjuk, vágyuk mi is vajon? Az, hogy beépüljenek a színházi életbe, s viharok nélkül dolgozhassanak persze. A magyar színháztörténet régebbi produkcióiból válogatnak. Aktív résztvevői lesznek például a Budapesti Tavasz Fesztiválnak: fotókiállítást, a Hiltonban régi magyar zenei estet, kirakodóvásárt és táncházat bonyolítanak, szerveznek, rendeznek. És természetesen színházi előadásokat, előadóesteket. ...A Magyar Színkör elnöke Romhányi László rendező, gazdasá-

gi elnökhelyettes Nyikos István. ...Vannak, lesznek olyan feladatok, amelyeket kultúrpolitikusként vállalnak, s olyanok, melyeket elsősorban a bevétel reményében. ...A színészeknek produkciójuk elkészítéséért nem fizet a Színkör: csak az előadásért, a fellépésért – gyakorlatilag teljesítménybért.... Bánffy György ebben a környezetben folytatását látja az 1975-ben Egerben indult, de idejekorán elhamvadt színházi kultúrtörténeti misszióknak, a régi magyar irodalom nagy sikerű színrevitelének.”

Magyar Nemzet, 1983. január 20.

Bujdosó P. Gyula: Az élő legenda

Beszélgetés Romhányi Lászlóval

79

JURTA! A Nagy Révai szerint nomád török és mongol népek rácsos favázra épített, kerek nemezsátra.

A nyolcvanas évek közepén ilyen sokszögű házat építettek a Népligetben, amely szintén a Jurta nevet kapta. Ha erre a színházra gondolok, önkéntelenül is mindig Romhányi László neve ötlik az eszembe. A két név: Romhányi és a Jurta az utóbbi években annyira összeforrtak: mint ikertestvér egymás karjába öltve haladnak és haladnak a jövőben is...

Ez a színház az egész Közép- és Kelet-Európa kommunista blokkjának az első magán-színháza. Ez a vállalkozás a 80-as évek közepén joggal idegesítette az Aczél György-féle gigantikus kultúrépítkezés gyakorlatát. Tizenhat hónap alatt építették fel a Jurtát! Sokáig szünetelt a munka, mert elfogyott a pénzük! A kommunista rendszernek pedig esze ágában sem volt támogatni az építkezést. Amikor elkészült, az akkori Országos Tervhivatal 12 millióval akarta segíteni, de a pénz átutalását megakadályozta a Művelődési Minisztérium és a Fővárosi Tanács hatalmasságai. Az adósság még ma is nyomja Romhányiékat.

ROMHÁNYI LÁSZLÓ! 1975-ben lépett politikai pályára! Ekkor érezte először, mint az AGRIA JÁTÉKOK kitalálója és megalapítója: mennyire erős és szennyezett a kozmopolita kulturális ügynökök befolyása Magyarországon! 1980-ban azonban Romhányi úr mint Aczél György csaknem egyedüli ellenfeleként tette a dolgát! És nem is akármilyen szinten! Három diplomája van! Magyar-történelem szakos általános és középiskolai tanár, valamint színházi rendező. Sátoraljaújhelyen abban az osztályteremben tanult, amelyben egykoron Kossuth Lajos és diáktársai. Családját, balaton-felvidéki birtokait egészen 1390-ig hiteles okmányokkal tudja kimutatni...

Szent Korona, 1992. július 21.

„A Kossuth Klubban szombaton tartotta első előadását a Magyar Színház. Székely János »Dózsa« című monodráma került színre, Bessenyei Ferencsel a címszerepben, Sík Ferenc rendezésében.”

MTI, 1983. január 22.

– Miért szűnt meg az Új Magyar Színház?

Romhányi László: – A polgárjogi társaságként megalakult színházról működés közben derítették ki, hogy nem jogi személy. Azaz produciókat létrehozhattunk, de előadásra magunk nem vállalkozhattunk. Keresnünk kellett volna egy művelődési intézményt, vállalatot vagy mezőgazdasági szövetkezetet, amelyik vállalja mű-

ködtetésünket, azaz beépíti munkatervébe, költségvetésébe a színházat. Ugyanis létezett és érvényes egy 1953-as elnöki tanácsi rendelet, mely szerint Magyarországon műsoros estet magánszemélyek nem rendezhetnek. Azon nem is erőlködünk, hogy a színházat valamely művelődési ház vagy üzem nyakába varrjuk, inkább ahhoz kértünk segítséget, hogy a jogi akadályokat elhárítva tovább működhessünk. Hangsúlyozni kívánom, hogy gáncsoskodást sehol nem tapasztaltunk, a Művelődési Minisztérium és a Pénzügyminisztérium talált számunkra megoldást. Javasolták, hogy alakítsunk kisszövetkezetet, mert a vállalkozási formák közül a színház

Solt Ottília: Ez betyáregyüttműködés volt

– *Mi volt az első kapcsolata a Jurtával?*

– 1988 elején, ha jól emlékszem, Lezsák Sándor írásban meghívott az „Első Demokrata Fórumra”. Akkor néztem utána, hogy mi is a Jurtá. Fél füllel már korábban is hallottam arról, hogy épül a Jurtá Színház, de hogy ez például tulajdonjogilag is más, mint a többi, csak később lett világos számomra. Az összejövetel maga fantasztikus volt. Önmagában már az is élménynek számított, hogy nyíltan összejöhettünk egy ekkora térben, hogy együtt van sok ellenzéki, hogy kimondhattunk ekkora nyilvánosság előtt olyan gondolatokat, amelyek messze túlmentek az akkor elfogadott vagy megtűrt szinten. (Ilyen gondolatok a nyilvánosság előtt akkortájt csak a jóval kisebb Rakpart Klubban hangozhattak el.) Ez a fórum azért is élmény volt, mert itt még együtt volt az úgynevezett demokratikus ellenzék a népi ellenzékkel, és ekkor még semmiféle ellentét nem volt érezhető a két tábor között. Legalábbis a nyilvánosság előtt nem fogalmazódott meg...

– *Hogyan került a Hálózat a Jurtába?*

– Egyszer Romhányi László felajánlotta, hogy a Szabad Kezdeményezések Hálózatának kedvezményesen termet ad: teremdíjat nem, csak rezsköltséget kért. Mi elfogadtuk az ajánlatát, nagyon örültünk, hogy ekkora teremhez jutunk, hiszen akkor sehol máshol nem lett volna lehetőségünk rá. 1988 novemberében aztán itt alakult meg az SZDSZ.

Aznap reggel egyébként – ezt Romhányi mesélte később – fölhívta öt Barabás János, és nyíltan megfenyegette, hogy a Hálózat miatt bezáratja a Jurtát. Romhányi beszámolt nekünk erről, és hozzátette, hogy ő vállalja ezt a kockázatot, de cserébe azt kéri, hogy mi álljunk ki mellette, és próbáljuk megmenteni a Jurtát.

Mi tudtuk, hogy a Jurtát nagyon könnyű lenne bezáratni, hiszen például nincsenek meg a működéséhez szükséges tűzrendészeti papírok.

En a színházi előadásaitak nem láttam, de úgy hallottam, hogy azok nem egyértelműen jók, a Jurtá művészi ténykedése támadható. Mi viszont úgy voltunk vele, hogy az tény, hogy Romhányi – rövid távon – mégiscsak politikai kockázatot vállal értünk, nekünk pedig nincs hová mennünk. Ezért a kockázatvállalásért mi melléálltunk, de csak ezért, és az üzleti vagy művészi tevékenységéért semmiképpen sem vállalunk „garanciát”. Erről egyébként született is egy memorandum.

– *Biztos Ön abban, hogy Romhányi László valóban vállalt politikai kockázatot azzal, hogy például a szabaddemokratáknak odaadta a Jurtát?*

– Rövid távon biztosan vállalt kockázatot, bizonyos funkcionáriusok valóban zaklatták. Más kérdés, hogy azt is sejtettük: nem lehet véletlen, hogy Romhányi

számára ez az ideális. A kisszövetkezet jogi személy, teljes pénzügyi, jogi önállósággal és felelősséggel. Így alakultunk át Magyar Színkőre 1983 januárjában...

- Ha nem titok, mondja már meg, mennyit kellett összeadniuk az alapítóknak?

- Nem sokat, az 1500 forintos részvényjegy inkább névleges támogatást jelent, ugyanis a Magyar Színkör anyagi alapját az Új Magyar Színház bevételei megteremtették."

Vas Népe, 1983. augusztus 13.

„Romhányi László, a Magyar Színkör elnöke és a közönség előtt is ismert Maros Gábor színművész azt magyarázta, ho-

gyan tartották meg az Almássy téri Művelődési Központban még novemberben a Lúdas Matyi előadását, pontosabban hogyan nem tartották meg, mert egy csomót kihagytak belőle, és a végén nem is fejezték be. Valahogy kifutottak az időből, lévén két óra nagyon kevés egy előadáshoz, egy darab főpróbájára és Maros Gábor önálló estjére, amely délután 4 órakor kezdődik."

Népszabadság, 1983. december 15.

„Ilyés Gyula: »Testvérek« című drámáját mutatja be november 14-én a Magyar Színkör a Kossuth Klubban.

MTI, 1983. november 12.

akkor nagy összegű hitelhez tudott jutni, vagy hogy Berecz János jött el megnyitni a Jurta épületét. Tudtuk, hogy Romhányi a fővárosi tanácstól ingyen kapta a telket a színházhoz, ami feltehetően annak volt köszönhető, hogy befolyásos apósa van. Nem voltak kétségeink, hogy az épületet lehallgatják, és ott is körülvesznek minket a besúgók. De mindez lényegtelen volt. Mi polgári jogi kapcsolatban álltunk Romhányival. Termet adott ki, amit mi fizettünk. Egy memorandumban pedig értékeltük az általa emiatt vállalt politikai kockázatot. Ennyi, és nem több.

- Ezt minden szabaddemokrata így gondolta?

- Nem. Voltak vitáink. Én így gondoltam, s az érveimet a többiek is elfogadták. Nagyon leegyszerűsítve én azt képviseltem, hogy húzhatjuk ugyan az orrunkat, de amíg nincs másik ajánlat, addig nem érdemes. Mert nincs hova mennünk...

- Önnek tényleg nem voltak aggályai Romhányi miatt?

- Arra gondol, hogy milyen ember volt? Nem keltette bennem primitív ember benyomását. Az ígéreteit betartotta. Később valóban elszabadult a „pokol”, megjelentek mindenféle jobboldali figurák, 1989-ben pedig már az is nyilvánvalóvá vált, hogy valaki pénzeli Romhányit. Az elválás már magától ment. Nekünk kínálkozott máshol is hely, mentünk a Corvin moziba, aztán máshová. Így tett a többi - akkori - ellenzéki szervezet is. Romhányi sem ragaszkodott már annyira hozzánk.

- Nem merült-e fel Önökben, hogy vajon Romhányinak miért érte meg kiadni a terméket rezsiköltségért? Vajon miért nem akart keresni, miért nem adta bérbé mondjuk Lagzi Lajcsinak, sokkal többért?

- Mert Lagzi Lajcsi nem vette volna ki. Egy „legitim” és népszerű művésznek nem érte volna meg a kockázat, hogy például a tűzoltóság előző nap betiltja a koncertjét valamilyen engedély hiányára hivatkozva. Tőlünk legalább a rezsijét megkapták. Ez betyáregyüttműködés volt, mert - persze egészen más okokból - velünk sem állt szóba szinte senki, vagy legalábbis a lehetőségeink korlátozottak voltak. Persze amikor visszaélt a felhatalmazásunkkal, akkor elhatároztuk magunkat tőle. Addig viszont nem volt okunk rá.

Mondták néhányan azt is, hogy Romhányi tulajdonképpen ügynök. Én azt mondom, számunkra még ez is lényegtelen lett volna. Minket ugyanis mindenütt, a saját lakásunkon is megfigyeltek, lehallgattak. Természetesen tudtuk, hogy a Jurtaiban is - Romhányi személyétől függően vagy éppen függetlenül.

- Tud-e Ön arról, hogy Romhányi részt akart volna venni valamelyik ellenzéki párt munkájában?

- Hozzánk nem akart belépni, de abban az időben nem tiltakoztunk volna, ha kéri a felvételét. Ő azt hirdette, hogy vállalkozáspárti, s ez számunkra nem volt idegen.

„Romhányi László, aki a jelen produkciót [Budavári hang- és fényjáték] összeállította és rendezte, már máskor is foglalkozott effélével. Még 1975-ben az Egri Szabadtéri Játékok kezdetekor a helyszín történelmét elevenítette meg »Agriai históriák« cím-

mel. ...Mit kap végül is a publikum? Történelmet és helytörténetet dióhéjban – a magyarság mondai kezdeteitől napjainkig. S hozzá hangulatos fényeket.”

Magyar Nemzet, 1984. szeptember 11.

Berecz János: A Jurta létrehozásában nincs szerepem

- *Ki kérte föl Önt, hogy nyissa meg a Jurta Színházat?*

- Ratkó József, aki a barátom volt. De mielőtt a felkérés történetét elmondanám, hadd emlékeztessenem az akkori gazdasági-politikai helyzetre. 1987. április 11-én volt a megnyitó. Tehát azon a tavaszon, amikor már mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy gazdaságilag nagyon rosszul áll az ország, új programon kellett gondolkodni. Ha csak körvonalaiiban is, de már megjelent a polgári demokratikus és a népi ellenzék. Erről már a hivatalos politika sem tudott nem tudomást venni.

Ebben a helyzetben felhívott Ratkó József, fogadnám-e őt és néhány barátját.

Ratkó Jóskaival egyszer együtt szerepeltünk egy tévéműsorban, melynek az volt a címe, hogy legyünk barátok. Akkor ő elmondta, hogy azért települt Szabolcsba, mert „be kell lakni ezt a hazát”. E mondata után barátkoztunk össze. Ekkortól kezdve ő bármikor hívhatott, én mindig rendelkezésére álltam. Most is fogadtam őt és néhány barátját, köztük Romhányi Lászlót. Ekkor Ratkó Jóska elmondta, hogy Romhányi úr nagy erőfeszítések árán színházat hozott létre, és szeretnék, ha azt én nyitnám meg. Én mondtam, hogy utána nézek, és tíz nap múlva választ adok Jóska-nak. Utána néztem, és a következőket tudtam meg: a nyolcvanas évek elején két magánszínházi társulat – a Jurta és a Hököm – alakult Magyarországon. Azt is megtudtam, hogy szörnyű sok rúgást kaptak, a Fővárosi Tanács kulturális osztályán különféle felelőse volt annak, hogy hetente, havonta kirójon rájuk valamit. Arról is tájékoztattak, hogy 20 millió kölcsönből építették fel a Jurtát, de azt is tudtam, hogy az elmúlt két-három évben ez az egyetlen színház épült. Tehát valamit mégiscsak létrehozta Romhányiéék. Arról nem beszélve, hogy nekem Ratkó Jóska biztosíték volt. Ő pedig azt mondta: szeretnék, ha te adnád át, mert nekünk ez a színház fontos, mert mi e körül tömörülünk.

- *Ki az a „mi”?*

- Én tudtam, hogy ki az a „mi”: Für Lajostól Csoóri Sándorig engem mindenki megkeresett a Hitel című folyóirat ügyében. Szerettem is volna segíteni, hogy megjelenjen, de a Hitellel szemben olyan kemény ellenállás volt, amit én akkor nem tudtam áttörni. Na, gondoltam, legyen egy-egy, és vállaltam a megnyitót.

- *Ezek szerint 1987 tavasza előtt Ön nem segített Romhányiéknak? Nem Ön volt az emlegetett „magas politikai kapcsolat”?*

- Nem. Hallottam addig is a Magyar Színkörrel, sőt a botrányokról is, de a Jurta létrehozásában nincs szerepem.

- *Sáfár Anikó tagja volt a színtársulatnak, ő pedig nem sokkal a megnyitó után az Ön felesége lett. Nem miatta segített Romhányiéknak?*

- 1988. január 16-án tényleg feleségül vettem Anikót. Ez tény, de semmi köze nem volt ahhoz, hogy akkor én megnyitottam a színházat. És higgye el, hogy később, az udvarlásom idején sem azzal foglalkoztunk, hogy mi van a Jurtával. Nem sügtam a fülébe, hogy „mondd, kedvesem, mi van ezzel a Jurtával?”.

- *Romhányi úr többször is felhívta rá az újságírók figyelmét, hogy ellene és a színház ellen azért indult újra és újra valamilyen hivatalos eljárás, mert ott ő helyt adott az ellenzék különböző csoportjainak. Ön bizonyára tudott ezekről a nyilatkozatokról. A megnyitón való szerepléshez kinek a jóváhagyása kellett? Mit szoltak a Jurtával való flörtjéhez a Politikai Bizottság tagjai?*

- Ez bonyolult dolog. Egyrészt akkor már támogatni akartuk azt, hogy ez egy

Csurka István: „Szerencsés ember vagyok: élményekhez jutottam. És még csak sorba sem kellett állnom értük. Az egyik egy költői dialóg, Mécsfény a címe, és két költő-óriás, Petőfi és Arany egymáshoz írt verseiből, leveleiből van összeállítva... S az

előadásból, az alázatos, minden önmutogatástól mentes játékból és a szerényen egyszerű és finomságokat kidomborító rendezésből, amelynek lényege tulajdonképpen az összeállítás, ez világlik ki legfényesebben; a barátság... Nem lehet, hogy ne vál-

nemzeti, a kisebbségekkel is foglalkozó színház legyen. Azt pedig, hogy az ellenzék központjaként funkcionáljon, igazából senki nem akarta megakadályozni. Gátolni igen.

- *Miért nem akarták igazán megakadályozni?*

- Mert bizonyos szerveknek jó volt az, ha olyan helyen jöttek össze, amely ellenőrizhető volt. Ami ott elhangzott, az valahol másutt pontosan hallható vagy olvasható volt. Ez egy összetett játék volt: állandóan piszkálták, de be nem zárták a Jurtát. Az én fellépésemet nem fogadta egyértelmű egyetértés, de nekem hivatalosan senki nem szólt.

- *Önnek honnan kellett „dekódolnia” az egyet nem értést? Elment és elmondta, hogy engem megkeresett Ratkó József és...*

- Dehogyan. En sosem adtam ki a kapcsolataimat. Elmentem a párt Központi Bizottsága kulturális osztályára, és elmondtam, hogy van egy ilyen megkeresés. Ők nem értettek egyet, vétőztak. Összeszaladtak, pánik volt, aztán minden rosszat, amit lehetett, elmondtak erről a Jurtáról. De közben a másik gárdámból - mert volt egy nem hivatalos is - én pontos információkat kaptam, hogy kik járnak oda, honnan van a pénz... És akkor én a kettőt mérlegre tettem, és bejelenttem: elmegyek. Ezt már egyedül döntöttem el. Bejelentem azért kellett, mert volt egyeztetés, hogy ki-mikor-hol lép föl. És akkor én elmondtam a PB-ülésen vagy a titkársági ülésen, hogy megyek a Jurtát megnyitni. Volt, aki fölkapta a fejét...

- *Ki?*

- Hát az, aki korábban színházzal foglalkozott...

- *Mondott is valamit?*

- Nem, mert akkor vita alakulhatott volna ki, melynek végén akár le is tilthattak volna. Utóbb aztán sokan tájékozódtak, és volt, aki azt mondta, „baj lesz még ebből”, és volt olyan, aki azt mondta, hogy ezt vállalni kell.

- *Őn a megnyitó után is vállalta a színház védelmét. Miért?*

- A megnyitó után én már csak közvetve védtem őket. Ezt úgy értem, hogy egyik emberemen keresztül eljutott például hozzám a hír, hogy már megint piszkálják őket „tűzrendészeti” okokból. No, akkor sem személyesen védtem meg őket, megtette ezt egy emberem...

- *Önre hivatkozva?*

- Nem, de abból, hogy ő telefonált, már tudták, hogy nekem nem tetszik a dolog. De az is lehet, hogy kimondták a nevemet...

- *Őn szerint hogyan alakulhatott így a Jurtá sorsa? Mi vezetett az ott történt gyilkosságig? Miért sodródott a Jurtá, illetve Romhányi szélsőjobbra?*

- Nem tartom törvényszerűnek azt, ami történt. Szerintem a náluk tömörülő akkori ellenzék nem hagyja ott a Jurtá Színházat, akkor ma is működhetne, és semmiképp sem tolódott volna jobbra. Az lehetséges, hogy Romhányi kiszállt volna akkor is, ha magát a Jurtát valamilyen formában integrálja a hatalomra jutott akkori ellenzék. Lehet, hogy benne személy szerint „benne volt” a szélsőjobb, lehet, hogy alakított volna egy pártot. Szélsőjobbboldalit. De maga a társulat, a színház integrálható lett volna.

- *Kínos Önnek, hogy egykor kapcsolatban volt a Jurtával?*

- Az én életemben egy kínos dolog van: az „Ellenforradalom tollal és fegyverrel” című könyvem. Az összes többi olyan volt, hogy bejött, részben bejött, bukás volt - de benne volt a pakliban.

jék közkinccsé ez az előadás, amikor adva van hozzá minden: készség, ember, technika.”

Élet és Irodalom, 1984. február 28.

„– Milyen a működési formája egy színházi kissozvetkezetnek? – kérdeztem Romhányi Lászlót.

– Egyetlen szóval jellemezve: demokratikus. Közös a felelősség, a gond, a siker. Minden fontos témát megtárgyalunk a hetenként összehívó vezetőségi ülésen, s a két közgyűlés között az elnök dönt. ...Több neves művész is tagja szövetkezetünknek. ...A tagság anyagi érdekeltséggel is jár: részesednek a bevételből, de ugyanakkor saját vagyonukkal is rendelkezésünkre kell állni, ha valami anyagi probléma jelentkezik. Áprilisban 44 előadásunk volt... Újabban kiadunk lemezeket is (Lúdas Matyi, Folklor)... Nagyon szeretnénk egy állandó játszási helyet találni a fővárosban... Erről folynak a tárgyalások.”

Kisalföld magazin, 1985. június 1.

„A Magyar Színkör az újszegedi szabadtéri színpadon bemutatta Arisztophanész A nők diadala című művét.”

Dél-Magyarország, 1985. július 29.

„Köszegre hazajárunk – mondta Romhányi László, a Magyar Színkör vezetője. – A negyedik ősbemutatóra készülünk a Jurisics-várban, Köszeg történelmi sorsfordulóihoz és az ország vészterhes napjaihoz fűződő drámáikat a Magyar Színkör felkérésére írták a szerzők. A mostani ősbemutató Szakonyi Károly első történelmi drámája, a Rákóczi szabadságharcról.”

Pesti Műsor, 1985/28-as szám

„Színház épül a Népligetben, mégpedig a környezetbe illő, a mongol jurtákat idéző építmény. Nem emelkedik ki az évszázados fák közül, hiszen magassága mindössze 11 méter lesz. A tervezők olyan helyet választottak az építkezéshez, ahol több szabad terület van, hogy kevesebb fát kelljen kivágni. A Jurta Színház a Planetárium közelében áll majd, beruházója a Magyar Színkör Színházi Kissozvetkezet.”

Magyar Hírlap, 1985. október 19.

Mészáros Tamás: „Mi történt például eddig a Magyar Színkör 3 említett produkciójával (Arisztophanész, Balassi és Fazekas művei), nos, a Művelődési Minisztérium színházi osztálya – teljes nézetazonosságban a Fővárosi Tanáccsal – kulturális járú-

lékot, népszerűbb nevén giccs-adót vetett ki az előadásokra, ami eladott jegyenként 4 forintot jelent. Akarnak-e ennél többet is tenni a szakmai felügyelet gyakorlói? Ez a kérdés már csupán elméleti, mert a hatályos rendeletek értelmében nem is tehetnek... A rejtettebb hézag abban mutatkozik meg, hogy sem a Tanács, sem a Minisztérium nem diktálhat ízlésnormákat olyan magánvállalkozásoknak, amelyek nem élvezik egyikőjük anyagi támogatását sem. Ha a szórakoztatóipari termék elkél a piacon, tudomásul kell venni létjogosultságát.”

Magyar Hírlap, 1986. január 11.

„Miből épül a Jurtaszínház?”

Romhányi László: Az engedélyt, amely két évre szól, a X. Kerületi Tanács adta ki, Pethes László műszaki osztály aláírásával... A 20 milliós beruházás rekordidő, vagyis fél év alatt elkészül és szeptembertől már itt szeretnénk játszani, még hozzá teljesen új műsorral...

– Rendelkeznek az ehhez szükséges összeggel?

– Igen, de a forrásról nem szeretnék beszélni. Az építkezés körüli gáncsoskodások elhárítására, a viták elsímitására különben is a legmagasabb szinten történtek intézkedések.”

Magyar Hírlap, 1986. április 28.

Téry Tibor, a Fővárosi Tanács művelődési főosztályának munkatársa:

„A Magyar Színkör hozzánk intézett levelében hivatalosan bejelentette, hogy április elsejétől átmenetileg felfüggeszti működését... Való igaz az is, hogy tudomásunk szerint a Szerzői Jogvédő Hivatal több anyagi követelést támasztó művész nevében pert indított a vállalkozás vezetői ellen.”

Magyar Hírlap, 1986. április 28.

„A Tolcsvay-Bródy szerzőpárosnak elfelejtettek jogdíjat fizetni... A követelés már félmillió forint felett járt, amikor a Szerzői Jogvédő Hivatal pert indított. Időközben kiderült, hogy a Magyar Színkörnél bevett szokás, hogy nem fizetnek jogdíjat. Így járt többek között Csernus Mariann és Nemeskürty István is. Romhányi állítólag azt felelte a panaszkodó Csernusnak: »Mi nem szoktunk a szerzőknek fizetni.« 1988-ban, amikor az ügy éppen a Legfelsőbb Bíróság előtt feküdt, a Szerzői Jogvédő képviselője kifakadt: »Az alperes (a Magyar Színkör) évek óta folytatott törvénytörtő gyakorlata az,

hogy nem fizet szerzői jogdíjat az előadott művek után, több mint aggasztó.»

Magyar Hírlap, 1992. augusztus 25.

„Tisztázódtak a Magyar Színkör zürös ügyei? A jogdíjviták, fordítói követelések? Hogy állnak?

Romhányi László: A kérdéséből kiderül, hogy sejtí, homályos ügyeink vannak, valami nem tiszta, de nem tudja, micsoda. Körülbelül így van ezzel mindenki. Az okokra kevesen kíváncsiak. Elmarasztaltak minket egy korábbi Tavasz Fesztivál miatt, a Lúdas Matyi miatt, a Lúszisztrató miatt. De azt, hogy az értékes darabjainkat, önálló estjeinket nem volt hol bemutatni, hogy pénzt kellett szereznünk a létezéshez, és ezért mentek a zenés-vetkőzős darabok népes közönség előtt, azt nem mérlegelték a bírálók. A körülmények ellen védekezni csak munkával lehet, ezért dolgozunk tovább. A Lúdas Matyi miatt a Tolcsvayval és Bródyval van szerzői jogi perünk. A bírósági szakértő szerint még sokat is fizettünk, 533 ezer forintot a jogdíjakért. Csernus Mariann fordítási követelése megalapozatlan, ez a szakértői vélemény is. Még lesznek tárgyalások, de nem mi állunk rosszul.

– Ha ennyire leterhelik a Színkör ügyei, nem gondolt arra, hogy Kőszegen másra bízta a rendezést, és maga csak szervez és látja?

– Nem lehet kettéválasztani a rendezést és az anyagi ügyeket... Tavaly elúszttunk, 250 ezer forintot fizetett rá a Színkör. Egyébként rendezőként nem vagyok igénybe véve, inkább villámhárító és szervező vagyok év közben. De menedzserként sem vagyok fáradt. Ha valamennyire is sáros lennék a Színkör körüli zürökben, nem lenne egy nyugodt percem sem, nem tudnék aludni. De átlátom a dolgot, értem, nem is vagyok magamra hagyva, sokat bírok, nyugodt vagyok. És kegyetlen, nem tudok megalkudni, nekimegyek a falnak ma is.”

Vas Népe, 1986. augusztus 2.

„A Magyar Színkör új színháza, a Jurta Színház a Népligetben tavasztól fogadja a közönséget. Az építés támogatására a Budapesti Művészbarátok Egyesületének tagjai közül többen műalkotásokat ajánlottak fel. Például Bányási András, Budai Tibor, Határ János, Kelemen Pál... Ebből nyílt minitárlat, mely december 3-ig látható.”

Esti Hírlap, 1986. november 29.

„Áprilisban nyit a Magyar Színkör Népligetben épülő új színháza.”

Vasárnapi Hírek, 1987. február 1.

Romhányi László: „A Jurta Színház a kishözvetkezett saját beruházása. Egyharmadrészt önerőből, kétharmadrészt bankhitelekkel finanszírozták az építkezést. A színház így teljesen a mi tulajdonunk, bár szakmailag a Fővárosi Tanács, gazdaságilag és jogilag az OKISZ ellenőrzése alatt működik. ...Minden nekünk fontos produkciónk elé akadályokat gördítettek. Kellott végre egy állandó hely, ahol biztonságosan felléphetünk...”

– Miből fizetik vissza?

– Az épület jövedelmeiből, méghozzá úgy, hogy a jegyárak nem lesznek magasabbak az átlagosnál, 40 és 120 forint között mozognak majd... Bérbe adjuk majd az épületet bizonyos alkalmakra..., de kibérelhető a Jurta galéria is...szponzorokat keresünk. ...Az épület otthont fog adni az Általános Értékvesztési Banknak, mellyel hosszú távú együttműködésre számítunk.”

Magyar Nemzet, 1987. március 31.

„Pénteken este megnyílt a Magyar Színkör Jurta Színháza a Népligetben. Az ünnepélyes megnyitón Berecz János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának titkára mondott avatóbeszédet.”

Magyar Hírlap, 1987. április 11.

Berecz János: Színház-avató (részlet az ünnepi beszédből):

„A ritka, ünnepi, de mindig fölemelő pillanatok közé tartozik, ha valahol új színház nyitja meg kapuit. Nem mindennapi érzésekkel lépünk be a frissen emelt falak közé, a különös hangulatú világba, ahol várjuk, hogy elsötétedjenek a lámpák, kigyulladjanak a színpadi fények, és szinte gyermekként adjuk át magunkat az élénk tárló varázslatnak... A teremtő kéz 14 hónap alatt megkapó épületegyüttest hozott ide. Fanyalaghatunk, de tagadhatatlan, hogy méltán ünnepelték tervezőit, építőit ma délután külön előadással azok, akik hivatva lesznek napról napra tartalommal betölteni a házat... Néhány lelkes, ám nem mindig könnyen elviselhető ember bátorságának, vállalkozó készségének, kockázatvállalásának köszönhetjük ugyanis, hogy jelen lehetünk a Magyar Színkör úgynevezett Jurta Színházának megnyitóján. A Művelődési Felügyelet is szigorúan figyelte, de teher alatt nő a pálma. ...A fő-

város, sőt az ország első, önerőből létre jött színházában vagyunk. ...Mindezt kísérte persze egyfajta borzongás, vagy tisztességesnek tartható félelem a nacionalizmus betegségétől. Ezen azonban ideje túllépni. Félelem minket nem igazgathat. Vannak tiszta érzelmeink: építünk magyarságunkra, bízunk népünk érettségében, és magunkénak valljuk a szocialista internacionalizmus, a szolidaritás szellemét. Ennek tükröződnie kell a színház műsorában. ...a magyar irodalmi színpadi kultúra továbbfejlesztésében, a korszerű színházművészet szolgálatában vállalt újszerű, a mérészséget és bonyolultságot sem nélkülöző kezdeményezéshez kívánok a Magyar Színkörnek sok sikert, jó előadásokat és hálás közönséget."

Élet és Irodalom, 1987. április 17.

„A X. kerületi tűzoltóság parancsnokhelyettese elmondta: a színház alig 80 százaléban tekinthető úgy, hogy készen van. ...Csütörtökön például a vezetékekből nem jött víz, a tűzcsapok távol esnek az úttól... a tetőszerkezet is eltér a tervezetben engedélyezettől."

Esti Hírlap, 1987. április 11.

86

„– Nem kellett volna várni a megnyitással?

– Már meg volt hirdelve az avatás, és nem akartunk visszalépni, de bizonyára jobb lett volna, ha várunk a teljes befejezésig – mondja Dudás Károly, a Színházi Kiszövetkezet szervezési osztályvezetője."

Népszava, 1987. április 14.

„A 160 éves évfordulón újjászületett Széchenyi nagy eszménye: megalakult a Széchenyi Casino Hagyományörző és Művelődési Társaskör a Jurtában."

Népszava, 1987. június 20.

„A Jurtában bemutatták Ratkó József: Segítsd a királyt! című művét. ...Nincs színház, nincs dráma, nincs előadás. A Jurta színi célokra használt dobogója éppoly alkalmatlan és fantáziátlan, mint az a Szervátiusz Tibor jegyezte díszlet, amely beéri a kidöntött kopjafa, a felgyertyázott koporsó és a fehér kőkereszt egymás mellé állításával, s megfelelnek arról, hogy játékeret adjon. ...A produkcióban részt vevő színészek azonban még ezt a színszerűtlen dialógust is alulmúlják. A plakát tanúsága szerint az előadást Holl István rendezte – ám ezzel

a kifejezéssel csínján kellene bánni, mert olyan feladatot jelöl, amelyet ezúttal senki sem végzett el."

Magyar Hírlap, 1987. június 27.

Romhányi László: „Október 31-én és november elsején német nyelvű Peer Gynt előadás szerepel a Jurta színház műsorán. Az Ibsen-darabot az NSZK-beli Melchiorsground klinikájának társulata mutatja be... A színházi terápia lehetőségei a hazai szakembereket is élénken foglalkoztatják. Ezért pénteken délután kifejezetten ilyen irányú közös szakmai vitára, eszmecserére is sor került. Az együttes már kinyilvánította olyan irányú készségét is, hogy netán besegítenének egy hasonló módszerekkel működő magyar terápiás intézmény létesítésében."

Magyar Nemzet, 1987. október 29.

„Jancsó Miklós Tolnay Ottó »Izéke homokozója, avagy a mammutemető« monodramájának bemutatójára készül a Jurta Színházban."

Vasárnapi Hírek, 1987. november 29.

„– Honnan volt pénz a Jurta felépítésére? 40 millió forint nem pottyant le az égből. Kinek tartoznak ezzel a pénzzel?

Romhányi László: A 25 millió forintot, amellyel eredetileg számoltunk, hiteltörlesztés formájában fizetjük vissza. A plusz 15 millióval nem rendelkezünk. Úgy gondoltuk, hogy ez nem akkora összeg, amelyet ne kapnánk meg egy színház építésére. 6 milliót kértünk a Fővárosi Tanácsától és hatot a Művelődési Minisztériumtól, de nem kaptuk meg. Így hát továbbra is tartozunk ezzel a pénzzel. Egyébként úgy is sikerült szert tennünk egy bizonyos összegre, hogy az épület egy részét eladtuk irodának. ...A színházi bevételek mellett üzleti tevékenységet is folytatnunk kell. A Magyar Színkör Kiszövetkezet például világszínvonalon állít elő színházi fényszabályozó berendezéseket.

– A Film Színház Muzsika november 21-i számában a következő nyilatkozat jelent meg Ratkó József tollából: »Nyári bemutatója óta aggódva figyeltem darabom, a Segítsd a királyt! Jurta Színház-beli sorsát. Hosszú töprengés után szeptember végén úgy döntöttem, hogy megtiltom további előadásait. Ezt két levélben is Romhányi László igazgató tudomására hoztam. Azt hittem, így kikerülhető a Szerzői Jogvédő Hivatal szankciókkal is járható közbelépése. Ám meglepődve és megütközve látom,

hogy a Jurta Színház továbbra is műsoron tartja darabomat. Így kénytelen vagyok ez úton közölni a közönséggel és a Jurta Színház vezetőivel, hogy a Segítsd a királyt! műsoron tartása sérti szerzői jogomat, amelynek védelméért – kénytelenségből – a Szerzői Jogvédő Hivatalhoz fordulok. Mi lesz ezek után a Ratkó-darabbal?

– Volt vitánk Nemeskürtyvel, akkor is tovább csináltuk, Páskándival, akkor is folytattuk. Ratkót műsoron tartjuk továbbra is. Szerződésünk van!”

Ötlet, 1987. december 17.

„Az elmúlt hetekben futótüzként terjedt el a hír Budapesten: bezárták a Jurta Színházat...”

Romhányi László: – Február elsejétől 19-ig nem tartottuk a szokott helyünkön az előadásokat. De nem azért, mert lehúztuk a rólót, hanem azért, mert a televízió – stúdióhiány miatt – kibérelte filmforgatásra az épületet. A bérbeadás jó üzlet, miért szalasztottuk volna el?”

Magyar Hírlap, 1988. február 24.

„Újabbban ebben a tekintetben csak régebbi önmagát, tehetségét kereső, megidéző Páskándi Gézának »A vigéc« című sci-fi bohózatát vitte színre” [a Jurta Színház].

Magyar Nemzet, 1988. március 6.

„A Jurta Színház vezetőinek nyilatkozata: A Jurta Színházzal kapcsolatban az utóbbi időben különböző nyugati hírközlő szervek olyan téves információkat és kommentárokat terjesztettek, amelyek nem felelnek meg a valóságnak. Elterjedt továbbá a közvéleményben, hogy a Jurta Színház valamiféle ellenzék központja. Mindezekről a Jurta Színház vezetősége, tagsága és társulata teljes mértékben elhatárolja magát. Közzé tenni kívánjuk, hogy az épületet, a tőlünk független gazdasági körülmények miatt bérbe adjuk különböző rendezvények céljára. Ez a tevékenységünk csakis üzleti, nem pedig politikai megfontoláson alapszik. A Jurta Színház és társulata teljes mértékben egyetért a kormány kibontakozási programjával, amelyet műsorpolitikájával, kulturális tevékenységével támogat.

**A Jurta Színház vezetősége”
MTI, 1988. március 11.**

„Amikor kigyúlnak a fények a Jurta Színház színpadán, beleborzongunk a fényképek látványába. A színpadról markáns katonaportrék tekintenek ránk. Becsületes,

tiszta tekintetű tábornokok portréival kell szembenéznünk, a Rákosi-terror mártírjaival, törvénytelen perek áldozataival.”

Vasárnapi Hírek, 1988. március 27.

Romhányi László: „20 milliós az adósságunk, még az építkezésből maradt, de van egy kiváló építőipari részlegünk, és érdekeltek vagyunk hotel- és kastélyépítésben, valamint könyvkiadásban is. Tehát 5 éven belül visszafizethetjük az utolsó forintot is.”

Vasárnapi Hírek, 1988. április 10.

„Ünnepel a Jurta... Romhányi László: – Az egyéves fennállás alatt 300 előadást tudhatunk magunk mögött. A színház »Köszönjük: Élünk!« című gálaműsorról ünnepli születésnapját... Ez a színházi közönség olyannyira felnőtt, hogy amikor nem tudtunk hó elején fizetni, nem távozott senki.”

Vasárnapi Hírek, 1988. április 10.

„Csődeljárás indult a Jurta Színház ellen, ...mert 1984-től a Jurta nem fizetett semmiféle jogdíjat a Lúdas Matyi produkció szerzőinek, Bródyinak és Tolcsvaynak. A végrehajtási eljárás során a végrehajtó 1988. március 3-án a Jurtában lefoglalt néhány vagyontárgyat, többek között erőstőket, keverőpultot, hangfalakat. ...A kiszövetkezet törvényességi óvást kezdeményezett arra a rendelkezésre hivatkozva, hogy a színház működésének továbbfolytatásához nélkülözhetetlen vagyontárgyakat nem lehet lefoglalni. ...A szcenikus szakértő leszögezte: a lefoglalt ingóságok az előadások megtartását alapvetően nem akadályozzák.”

Magyar Nemzet, 1988. július 8.

„Július 8-i cikkünk után Romhányi László a tudósítás címének kijavítását kérte. ...A főcím valóban nem korrekt, mert csődeljárás – valójában szakszerűen felszámolási eljárás, peren kívüli ügy – nem indul, hanem 1988. január 29-től a szövetkezet egyik hitelezője kérelmére már folyamatban van a Fővárosi Bíróságon.”

Magyar Nemzet, 1988. július 13.

„Felhívás a Nemzethez. A monolit kulturális hatalom milliókat költ kedvenc színházaira a kommersz szórakoztatás kábulatában, mintha szándékosan feledkezne meg a nemzet sorskérdéseiről, a magyarság méltóságáról, történelmi végveszélyéről. ...A nyilvánosság előtt elhallgattatják

[Jurta Színházat], vezetőit fenyegetik, végrehajtók viszik el erőszakosan, törvénytörő módon hangberendezéseit. ...Legújabbban a sajtóban szaporodtak el a Jurta elleni durva, irányított támadások, felszámolással fenyegetve a kisszövetkezetet, megsemmisítésre ítélve a Jurta Színházat. ...Aki adományaival támogatni akarja a színházat, az a számon megteheti."

Magyar Nemzet, 1988. július 30.

Holl István: „Semmi közöm ehhez az örültséghez [a Jurta megmentésére vonatkozó felhívásra utal]... A kollégák kiszolgáltattak és félnek. Például attól, hogy nem kapják meg a hónapok óta elmaradt fizetésüket sem, ha szembeszállnak Romhányival.

- Miért szerződött ide?

- Én az egykori pécsi éveimet, az ottani Ilyés-bemutatók szellemiségét reméltem továbbvinni a Jurtában. És ne feledje: ezt a színházat kezdetől prominens személyiségek támogatták, telekhez, jelentős bankhitelhez juttatták: a megnyitáson olyanok vettek részt, akik garantálni látszottak az ügy komolyságát. A mi bizalmunk tehát egyszerre szólt a művészi programnak, és az érzékelhető hivatalos jóindulatnak."

Magyar Hírlap, 1988. július 30.

„Felhívás a Nemzethez: Mentsük meg a Jurta Színházat!!! A budapesti Jurta Színház Magyarország egyetlen független színházi közössége, kisszövetkezeti alapon működő jogi személyiség. A Népligetben működő 320 férőhelyes színházépület a társulat saját tulajdona; épült önerőből, tizen-négy hónap alatt, 45 millió forint összköltséggel párhuzamosan a Nemzeti Színház beinduló, majd botránnyba fulladó építkezésével, amely 70 milliónyi kárt okozott az országnak. ...A Jurta Színház 1988-ban többet tett Magyarország súlyos gazdasági, társadalmi és politikai válságának őszinte elemzésén túl a megoldásért is, mint az ország többi színháza együttvéve. Ez lett a »bűne« is: otthont adott a Magyar Demokrata Fórum nagy jelentőségű tanácskozásainak, a Jurtában működik a Szabad Kezdeményezések Hálózata, a Rakpart Klub, a Fidesz, a Bajcsy-Zsilinszky Társaság. ...Itt szólaltak meg a legátrább és leghitelesebb hangok Erdélyért, Bős-Nagymarosért, a személyi változások szükségességéért, a parlamenti demokráciáért, a történelmi igazságtévesztésért, az új Alkotmányért. ...Erdélyben ősi ma-

gyar települések ezreinek eltörlését tervezzik, itthon betiltások, elhallgattatások vagy csődeljárás jelzik ugyanezt az utat."

Magyar Hírlap, 1988. július 30.

A Jurta Színház néhány dolgozójának nyilatkozata: „Sok mindent, ami a színház működéséhez kellett, ruhákat, kellékeket, különböző műszaki felszereléseket magunk vittünk a színházba, hogy az előadások egyáltalán megindulhassanak. Hónapokon keresztül lehetetlen körülmények között, hitelben játszottunk, Pesten és vidéken egyaránt. ...Napvilágot láttak ugyanakkor olyan politikai nyilatkozatok, amelyeket a kisszövetkezet elnöke a társulat nevében, de annak tudta nélkül fogalmazott és terjesztett."

Magyar Hírlap, 1988. augusztus 8.

Az Aluker képviselője: „A színház az 1987. október-december hónapban szállított közel 1,6 millió forint értékű árut 88 áprilisában egyenlített ki. Ilyen előzmények után banki fizetési biztosítékot kértünk. Amint ezt a kisszövetkezet a Mezőgazdasági Szövetkezetek Országos Pénzüntézte Rt.-től be tudta szerezni, 88. július 18-án, elfogyott az első félve gyártott anyag. Utána ezért nem szállítottunk."

Magyar Nemzet, 1988. szeptember 29.

„A bíróságon megtudtuk, hogy a Jurta ellen egyik hitelezője felszámolási eljárást kezdeményezett. A bíróság a kérelmet elfogadta annak ellenére, hogy a többi hitelezővel való egyeztetést, amelyet az OKISZ-nak kellett volna megtervezni, szabályszerűen nem végezték el... Mindezen közben a bíróságnál a kisszövetkezet több hitelezője is jelentkezett, amelyek szintén bejelentették a felszámolási eljárás iránti igényüket. S ekkor következett a váratlan fordulat. A Fővárosi Bíróság ezen a ponton a vizsgálatot megszüntette azzal az indokkal, hogy a kérelem benyújtása nem volt szabályszerű, mert a főt említett egyeztetés nem történt meg. ...A Fővárosi Tanács felkérésére törvényességi felügyeleti vizsgálat folyt a Jurta Színházban, amely számtalan szabálytalanságot állapított meg... Apropó! a főváros tanácsa ebben a hónapban 300 ezer forintot utalt át a Jurtának egyszeri segélyként azért, hogy a nyár eleje óta munkabér nélkül maradt művészek megkapják a fizetésüket."

Esti Hírlap, 1988. október 28.

„Az Expressz újságban például megjelent

többször a hirdetés »Az eredményesen működő Jurta Színház tőkéstársat keres... Az egyszemélyes vezetőség minden játékszabályt fölruh... A Jurta-ügy Romhányi-jelenség... Jelenleg 40 alkalmazott (volt Jurta-dolgozó) folyamodott a Munkügyi Bírósághoz munkaügyi vitája elbírálására, amely első fázisban a közgyűlés jogkörébe utalta vissza az ügy eldöntését.»

Esti Hírlap, 1988. november 17.

„- Eladó a Jurta Színház. Miért?

Romhányi László: - A kisszövetkezet adósságállománya fennállásunk másfél éve alatt az üzemelés veszteségétől egy fillérral sem növekedett. Az építéshez kellett annak idején 17-18 millió forint hitelt igénybe vennünk.

- En 30 millió forintos adósságról tudok.

- Jól tudja. Ugyanis az 1986-ban már megígért hitelt csak 4 hónapos huzavona után kaptuk meg, így az építkezés belerohant a télbe, pedig öszre be kellett volna fejezni. Ezért aztán 12 millió forintos kár keletkezett az épületben, amiről csak azok tehetnek, akik akadályozták a hitel folyósítását. Ezt az Országos Tervhivatal 1987 májusában el is ismerte, és ígéretet tettek, hogy az összeget a költségvetésből folyósítják. Novemberre hosszvas, szívélytelen viták után az ítéletet visszavonták... Az adósságot vissza akarjuk fizetni, és vissza is fogjuk.

- Ezért árulják a színházat, van vevő?

- Francia, USA, osztrák és NSZK ajánlatot kaptunk, és egy hazait. Filmstúdiót, szuperdiscót, sörözőt akarnak csinálni a házból. Vegyesvállalati formában.

- A Szabad Európa viszont azt adta hírül, hogy az egyik NSZK-beli bank 1,2 millió márka erejéig készfizető kezességet vállal a Budapesti Banknál, ha az folyósít önöknek 30 millió forint hitelt.

- A hír igaz...

- Akkor mégsem kell eladni a házat?

- Hiszem, ha látom. De ezzel együtt is a színházfunkció fenntartásával meg akarjuk csinálni a vegyes vállalatot.

- Azért akarnak külföldi tulajdonost is, hogy a jövőben valamiféle védőernyő alatt politizálhassanak?

- Feltétlenül.

- És miért nem csinálnak inkább színházat?

- Csinálunk azt is, de a politikára van igazi igény.»

Magyar Hírlap, 1988. december 30.

„A Jurta Színház hétfői sajtótájékoztató-

ján nem esett szó színházi bemutatókról és művészi tervekről, hiszen - mint azt Romhányi László igazgató kijelentette - jelenleg a politikát, a politizálást fontosabbnak tartják, mint a színházat. A színház tevékenységével, a működési feltételekkel kapcsolatban főként az anyagi nehézségekről és az 1987. tavaszi nyitás óta kísértő fizetési gondokról beszélt. Romhányi László úgy vélekedett, hogy az egyetlen nem állami kezelésben működő hazai színházat, a Jurtát banki, pénzügyi eszközökkel diszkreditálják. Ezért létrehívják a Jurta-mentési Alapítványt, amely nemcsak Magyarországon, hanem az NSZK-ban és az Egyesült Államokban is pénzt gyűjt majd a színház további működéséhez és fennmaradásához.»

MTI, 1989. január 16.

„Ha nem kapnak pénzügyi hitelt [a Jurta tagjai], március 4-én demonstrációt szerveznek.»

Népszabadság, 1989. január 17.

[A Jurta] „alírásgyűjtést szervez annak érdekében, hogy Mezei Gyulát, a Fővárosi Tanács művelődési főosztályának vezetőjét nyugdíjazzák... [Mezei Gyula] elmondta, hogy számára művészi teljesítményük jelentett problémát. »Meglépőnek találok, hogy a közel 30 féle tevékenységet űző kisszövetkezet - és ezek között egyre kisebb szerepet kap a színház - milyen alapon akar kulturális támogatást.« Mint a Pallas lapkiadó igazgatója, Siklósi Norbert a téviben elmondta, ők készítettek tervet a Jurta megmentésére.»

Esti Hírlap, 1989. január 18.

„Amennyiben a Jurta Színház az előírásoknak megfelelően állami felügyeleti szervénél, a Fővárosi Tanácsnál a Jurta Színház támogató alapítvánnyal kapcsolatban a jóváhagyást megszerzi, úgy... a kedvezmények megilletik. Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal.»

Magyar Hírlap, 1989. január 20.

„Jelenleg a Keresztény Nemzeti Unió találta meg helyét a Jurtában. Ez a tömörülés négy szervezetből alakult. Íme: Független Magyar Munkás Párt. Vezetője: Rajna Tibor. Nemzetörök Szövetsége. Vezetője: Kossuth László. Magyar Nemzeti Párt. Vezetője: Dr. Bartal Ferenc. Mindszenty Emlékbizottság. Vezetője: Budai Kulcsár Ferenc. Az Unió vezetősége szervezetenként egy-egy tag, Romhányi László ügyvezető-

vel az élen. ...Támogatóikban az utóbbi negyven év elnyomottait keresik. ...Bosszú nem él bennünk – mondják –, de az igazságszolgáltatás igénye igen!”

Reform, 1990. február 2.

Részlet egy felhívásból, amelyet a Jurta Színház adott ki:

„A magyar állam néhány évvel ezelőtt adakozásra szólította fel a nyugati magyarságot, az új Nemzeti Színház felépítéséhez kértek támogatást. ...A Nemzeti Színház egyelőre nem épül föl, az összegyűlt pénz töredékét sem fedezi az építkezési költségeknek, az eladósodott állam pedig nem költ színházépítésre. Ha az adományt nem arra használják, amire az adományozó szánta, a rendelkezés joga visszazár az adományozóra... Kértünk minden adakozót, hogy ezen felhívás aláírásával követeljük a magyar kormánytól, hogy a Nemzeti Színház felépítésére befizetett összegeket fordítsák a Jurta Színház szanálására, hogy az megmaradhasson jelenlegi formájában a jelenlegi vezetés alatt.”

Kapu, 1989. február

90

„A napokban olvashattuk a Magyar Színházművészeti Szövetség nyilatkozatát, melyben elhatárolja magát a Jurta Színház kezdeményezésétől. ...Kállai Ferenc, a Színházművészeti Szövetség elnöke meg sem várja a kérdést:

– Abszurd ez a helyzet, én is csak abszurdításokat tudok mondani. Romhányi László, az igazgató hol ettől határolja el magát, hol attól – most afféle alternatív tűzhányónak képzelem magát és a színházat. Politikai kalandor, nem más. Egyszerűen irreális, hogy ez az ember szabadon garázdálkodhat. ...Nézzé, az illetékes szervezetnek meg kellene végre vizsgálniuk jogilag és gazdaságilag, hogy mi folyik a Jurta Színházban. Rendbe kellene már tenniük végre ezt a botrányos vállalkozást. Ennek az igazgatónak pedig egy normális társadalomban már másutt volna a helye.”

Magyar Nemzet, 1989. február 4.

„A Jurta ígéretet kapott, hogy hamarosan 30 millió forint hitelt kap építési adósságainak rendezésére [a Pénzügyminisztériumtól]. 3 év lejáratul kapják, és 17 és 20 százalék közötti kamattal. ...Január végén levelet írtak Németh Miklósnak és kérték a kormány segítségét. ...A színház megmentésére indított hazai gyűjtésből 1 millió 700 ezer forint jött össze. ...A berchtesgadeni bankcsoport készfizető kezességét

vállalt, de nem helyezte letétbe a Budapest Bank által kért 1 millió 200 ezer DM-et.”

Mai Nap, 1989. február 13.

A Jurta Színház nyilatkozata: „A Színházművészeti Szövetség MTI-nyilatkozatban ítélte el a Jurta Színházat a Nemzeti Színház felépítésére gyűjtött pénzádományok átirányítása miatt. Tiltakozunk a szövetség nem helytálló megállapításai ellen! A Jurta Színház sehol semmilyen formában nem kezdeményezte a pénzüsszegek átirányítását. Sőt! Követeljük az új Nemzeti Színház mihamarabbi felépítését a ködösítések és tervmódosítások helyett! A nyugati magyarság egy része valóban elindított egy olyan akciót, hogy saját adományait a Jurta Színház megkaphassa. Ez a szándék is igazolja aggodalmunkat, hogy az új Nemzeti Színház felépítése a beígért 1989. évi átadás helyett később lesz, az új átadási idő bizonytalanná vált.”

Magyar Nemzet, 1989. február 25.

„Kiss Tamás, a Jurta Színház volt és önként lemondott titkára újabb levelet intézett szerkesztőségünkbe. Részlet a levélből: A Jurta Színház fennmaradása javára sok száz, ezer ember adományozott pénzt, bel- és külföldön. A színház vezetői írásban tettek ígéretet, hogy 1989 februárjában a Szószék című évkönyvben nyilvánosságra hozzák az adományozók teljes névsorát. Hol van most ez az összeg? Mennyi pénz jött össze, hol közlük a kért listát?”

Magyar Hírlap, 1989. április 29.

„Szószék címmel, Alternatív krónika '88 alcímmel 200 forintért megtevesztő kötetet árultak május elsején a Népligetben. A cím után az ember az alternatív mozgalom tavalyi történetét várná, ezzel szemben a Jurta eseménynaptárát kapja. A kötet szerkesztőt és kiadót – bizonyára ezért – nem is jelöl meg, ám minden ok megvan annak feltételezésére, hogy itt csak a művészetben dilettáns, politikában szélkakas Romhányi Lászlóról lehet szó.”

Esti Hírlap, 1989. május 3.

„Éjszaka felgyűjtötták színházunk díszletraktárát – telefonált szerkesztőségünkbe Romhányi László. Szerinte a kár nem haladja meg a százezer forintot. ...A tűzoltóság a gyűjtogatás tényét nem erősítette meg. A vizsgálatok megkezdődtek.”

Mai Nap, 1989. május 19.

„Romhányi László a színház vezetőségének nevében a következő nyilatkozat közzétételére kérte az OS-t: »A Jurta Színház elítéli az MSZMP Budapesti Bizottságának azt a kísérletét, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc legfényesebb dátumát, október 23-át kisajátítsa, a gyilkosokat és az áldozatokat a szánt megbékélés szellemében összemossa. A szovjet csapatok segítségével hatalomra került MSZMP különítményei százakat végeztek ki a megtorlás éveiben, tízezreket zártak börtönbe, százazrek kényszerültek hazájuk elhagyására. Mindezek következményeként az ország súlyos válságba került, megnyomorították a nemzetet, gyermekeink sorsát kilátástalanra tették. Az MSZMP jelenlegi vezetői a mai napig nem határolták el magukat elődeik bűnös politikájától, épp ezért nincs erkölcsi hitelük és joguk ahhoz, hogy a magyar nép legszentebb ünnepét kisajátítsák. A hóhér és az áldozat között a kötél nem baráti kapocs.«

**Országos Sajtószolgálat,
1989. július 21.**

„Többéves előkészítő munka után idén februárban alakult meg a Szent Korona Társaság. Elnökét, dr. Kállay Miklós máltai lovagot kérdeztem, mi a véleménye az új pártról, mely hetilapjának címéül a Szent Koronát választotta.

– Ismerem a lap szerkesztőjét, Romhányi urat. Ismerem a Magyar Nemzeti Párt alapítóinak aláíróinak egyikét, a Nemzetőr nevű szövetség vezetőjét. ...azonban nekünk sem a lappal, sem a párttal semmiféle közelebbi kapcsolatunk nincs.

– Tőlük tehát elhatárolja magát. S miként vélekedik az Egyesült Államokban újjáéledő, s a közelmúltban a Jurtában is bemutatkozó Szabadság Pártról?

– Részt vettem a magyarországi premieren, ám úgy láttam, nincs realitása egy kívülről szervezett pártnak. Egyébként ekkor, júliusban találkoztam a Jurtában első ízben Romhányi Lászlóval, akik fölvetették a Magyar Nemzeti Párt létrehozásának gondolatát. Mivel programjuk egyezett a Sulyok Dezső-féle koncepciókkal, szívesen kötelnék álltam...

– Pártjuk székhelye ma a Jurta. Lapjuknak, a Szent Koronának főszerkesztője Romhányi László, a színház vezetője. Elek a gyanúperrel, hogy itt a Jurta szekerét akarják egyesek egy párthoz kötni, avagy fordítva: a pártát a Jurtához. Közismert, hogy az intézmény jelentős anyagi nehézségekkel küzd. A Nyugatról küldött segé-

lyek akár pártpolitikai célt is szolgálhatnak, avagy a költségvetésből fedezett párttámogatás még át is csúszhat a Jurta kasszájába...

– Szó sincs ilyenről. A Jurta nem kívánja fölhasználni a pártot pénzügyeinek rendezésére, nekünk viszont előny, hogy fedél van a fejünk felett, telefonjaink vannak. De egészen bizonyos, hogy idővel még nagyobb lesz a függetlenség a két alakulat között. Már beadtuk az igényünket egy volt MSZMP-épület megszerzésére, amit az illetékesek vissza is igazoltak.”

Világ, 1989. december 7.

Semsey József szobrászművész: „Romhányi tavaly novemberben Erdély-jelvényeket rendelt nálam a Mindszenty-szoborral együtt. Az eladott jelvényekért befolyt pénzből tízezer forinttal tartozik nekem, de nem ismeri el. Képes volt többizben belondítani a Jurta pénztárába, és nem fizet. Legutóbb rendőroket hívott, hogy az épületből kitegyen. Még neki áll feljebb?”

Mai Nap, 1990. február 20.

Dr. Tóthné Cser Szilvia, a Jurta jogtanácsosa: „Felszámolás iránti kérelmet nyújtottunk be a Fővárosi Bíróság felszámolási csoportjához. Kiderült, hogy a Jurtában a felszámolási eljárás már folyamatban van. Ennek igazságügyi szakértője már 1988-ban hivatalos látogatást tett Romhányi Lászlónál hasonló ügyben. A színház vagyoni helyzete azóta nem változott, tehát a vizsgálat csak azt az eredményt hozhatja, hogy tartósan fizetéképtelen, tehát nem kerülheti el a felszámolást.”

Mai Nap, 1990. március 2.

„A lapunk szombati számában megjelent, Aki szakított a Szent Koronával című cikkben Stoffán György, a Szent Korona című újság volt főszerkesztő-helyettese irredentának, antiszemitanak nevezi azt a hetilapot, amelynél a múlt hét végéig dolgozott. Megkérdeztük Stoffán volt főnököt, Romhányi Lászlót. ...A választ a főszerkesztő nem egyedül adta meg. A Népszabadság munkatársát a Jurta Színházban a Keresztény Nemzeti Unió pártjainak és szervezeteinek képviselői egybehangzóan tájékoztatták: »Nagyon sajnálatos, hogy a Népszabadság címloldalon hozza egy ilyen politikai kalandor nyilatkozatát, aki nyilvánvalóan agent provocateurként került sorainkba... Az MDF végig fogja kormányozni a négy évet – hacsak ősszel az SZDSZ egy puccsal meg nem buktatja –, az

új választásokon azonban nem fog győzedelmeskedni az SZDSZ, amely szinte néppellenes politikai irányvonalat tanúsít, nem rüg labdába a következő választásokon, és akkor majd az emberek fölismerik a tisztá kezűek jelentőségét. Higgyék el, hogy kétezerre vér nélkül hatalomra juthatunk.»

Népszabadság, 1990. szeptember 6.

„Valakik megrongálták és eltávolították a Rádió falán lévő, 1989-ben odahelyezett emléktáblát, amelyet a Rádió körüli 56-os harcok emlékére készítették.»

Ötlet, 1990/44.

„Elhatároljuk magunkat az eseményektől, mondta a Keresztény Nemzeti Unió képviselője. A Rádiónál mintegy ezer ember volt, akik nem mind a mi szervezetünkhöz tartoztak. Nem vállalunk közösséget a tábla eltávolítóival, noha felkaroljuk a bőrfelületeket és a hajléktalanokat is. Szervezetünk ez irányú tevékenységéről azonban a Népszabadságnak nem mondok semmit, mert már több alkalommal túlment a partnerség keretein, és ezért sajtópert indítok ellene. ...Mindenesetre a tegnap esti tüntetés bebizonyította, hogy mi vagyunk a legerősebb parlamenten kívüli párt – hangoztatta Romhányi László.»

Népszabadság, 1990. október 25.

„Kommunista- és kormányellenes tüntést rendezett az 1956. október 25-i vérengzésre való emlékezés ürügyén a Parlament előtt a Keresztény Nemzeti Unió, a Magyar Nemzeti Párt és a Magyarok Nemzeti Szövetsége. ...Álljon föl az Antall-kormány, mondjon le, nincsen erkölcsi alapja tovább kormányozni, követelte a szónok és a sokaság, mert anarchiába fullad a magyar reménység. ...Vegye kezébe az ország sorsát pártok fölött álló nemzeti kormány Csurka István vezetésével.»

Kurír, 1990. október 26.

„Népszabadság-ellenes tüntetésre hívott fel tegnap este a Keresztény Nemzeti Unió és a Magyarok Nemzeti Szövetsége a Blaha Lujza téri székház előtt, mivel nehezményezik a lapban róluk megjelent írásokat. A résztvevők mintegy 25 fős létszáma alig maradt el a jelen lévő újságírók, fotósok és rendőrök számától.»

Népszabadság, 1990. november 1.

„A Keresztény Nemzeti Unió szerkesztőségünkhöz eljuttatott levelében – mely lényegében a köztársasági elnöknek és a mi-

niszterelnöknek címzett tiltakozás – az ellen tiltakozik, hogy a Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztálya november 28-án házkutatást tartott a Szent Korona című lap Jurta Színház-beli szerkesztőségében. Házkutatás volt a lap kiadójának, Romhányi Lászlónak a lakásán is. ...Bagyura József, a BRFK vizsgálati osztályának munkatársa kérdésünkre elmondta: a Szent Korona című lap ellen folyó vizsgálathoz próbáltak tárgyi bizonyítékokat, nevezetesen kéziratokat keresni.»

Népszabadság, 1990. december 3.

„Felelősség terheli a kormányt azért, mert tehetetlenül sodródik az eseményekkel. Felelősség terheli a parlamentet, mert frakciózással megcsúfolja a népképviselő elvét, fél év alatt – a címerrel és az 1956-os forradalomról szólót kivéve – egyetlen valós törvényt sem alkotott.« Mindezt a Magyarok Nemzeti Szövetsége és a Keresztény Nemzeti Unió által rendezett Nemzeti Fórumon vasárnap elfogadott nyilatkozat tartalmazza. A dokumentumot Romhányi László, az MNSZ elnökségi tagja sajtótájékoztatón ismertette. ...A nyilatkozatban rögzítették azt az igényt, hogy ügyvezető nemzeti kormányt állítsanak fel, majd 1991 első felében írják ki a valóban szabad magyar választásokat. A Nemzeti Fórum nyilatkozatában a magyar nép tudomására hozta az »amerikai magyarság nemzeti erőinek« üzenetét: »kifizetik az ország hiteltartozását, ha a nemzeti érdekeket képviselő, nemzeti kormány alakul«. A Magyarok Nemzeti Szövetsége rendezvényén résztvevők felkérték az MDF, az SZDSZ, a Fidesz, a FKGP és a KDNP országos szervezeteit, hogy »a magyar nemzeti sorskérdések azonnali és radikális megoldása érdekében tegyék félre a pártoskodást, egységesen csatlakozzanak a Magyarok Nemzeti Szövetségéhez.«

MTI, 1990. december 9.

„Európa is azt szeretné, ha Magyarországon Magyarország születne, egy nemzeti Magyarország születne. ...Nyilvánvalóan az amerikai magyarság nemzeti erői mindaddig nem fognak lépni és nem fognak segíteni Magyarországon, amíg olyan áldatlan állapotok vannak, amelyben Ön még szabadon kérdezhet – választotta Romhányi László Juszt László kérdéseire.»

Mai Nap, 1990. december 13.

„A Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztálya befejezte a nyomozást a

Romhányi László, a Szent Korona című lap felelős kiadója, volt szerkesztőtársai, Kulcsár János és Stóffán György ellen indított bűnügyben, és az iratokat vádemelési javaslattal a napokban megküldi a Fővárosi Főügyészségnek. ...A Szent Korona ellen a legfőbb ügyész szeptember 10-én rendelt el nyomozást, közösség elleni izgatás büntetvénye alapos gyanúja miatt. ...Kérdésünkre dr. Mikó István alezredes, a vizsgálati osztály vezetője elmondta, hogy a nyomozóhatóság a lap irányvonalát is uszítóknak tekinti.”

Kurír, 1990. december 15.

„Magyar szó, magyar ég alatt mottóval, Szegedi Nemzeti Napok titulussal hangoztatják majd a nagynemzeti ígét Bendegúz lemenői a helyi textilművek tágas ebédlőjében a Független Kisgazdapárt szegedi szervezetének égisze alatt egy kft. szponzorálásával.”

Magyar Hírlap, 1991. február 9.

„Itt az idő, most vagy soha jelszóval hirdette meg a Magyarok Nemzeti Szövetsége vasárnap a Jurta Színházban azt a nemzeti fórumot, amelyen több mint 500 résztvevő követelte az új alkotmányt, Erdély önállóságát, új nemzeti kormányt, népszavazást, a földet és a hatalmat vissza jogos tulajdonosainak, a valódi rendszerváltást. Romhányi László, a szövetség vezetője mindezek megvalósulása érdekében aláírásgyűjtést kezdeményezett a fórumon.”

Népszava, 1991. február 25.

„Hétfőn tartotta első ülését a Nemzeti Ellenzéki Kerekasztal – röviden NEKA –, melyben a Jurtában otthonra lelt pártok, szervezetek és szövetségek tömörülnek.”

Népszabadság, 1991. május 14.

„Kevéssel a vádirat elhangzása után dr. Péntek László tanácselnök elnapolta a Szent Korona című hetilap főszerkesztője, Romhányi László és társai ügyében kitűzött büntetőügyi tárgyalást szerdán a Pesti Központi Kerületi Bíróságon. Ezt követően a tárgyalóteremben és a folyosón a felhevült Romhányi-hívók ő és védője, dr. Nagy László tiszteletére valóságos politikai demonstrációt rögtönöztek. Előbb a Himnusz énekelték el a megzavarodott rendőrök jelenlétében, majd a Székely Himnusz, felemelt kézzel hirdetve fennhangon, hogy politikai diszkrimináció van készülében. ...Az elnapolást megelőzően dr. Nagy László ...kétirányú eljárási kifo-

gást emelt. Hivatkozott az alkotmányban biztosított sajtószabadságra, valamint a 61. paragrafusban megfogalmazott szabad véleménynyilvánításra. Majd hozzátette: a vádként elhangzott közösség elleni izgatás a pártállam idején született jogszabály, s mint ilyen, sztálinista sugallatra készült. Ez pedig – így a védőügyvéd – alkotmányellenes, ezért az eljárás felfüggesztését kérte. Egyidejűleg feltételes elfogultsági kifogást jelentett be, ha az »igazságszolgáltatók« közül netán bárki is román nemzetiségű vagy zsidó származású lenne.”

Magyar Nemzet, 1991. május 16.

„Stóffán György napilapjában határolja el magát Romhányiéktól. Ha ezek az emberek egyszer hatalomra jutnának – mondja –, akkor minden tiszteességesen gondolkodó embernek menekülnie kéne Magyarországról. Ha még lesz rá ideje. Mit mondhatnék, rettenetesen szegyenlem, hogy valaha is együtt dolgoztam ezekkel az emberekkel.”

Magyar Hírlap, 1991. május 17.

„Szerkesztőségünk nemrég levelet kapott Düsseldorfból Kiss Tamástól, a Jurta Színház egykori titkáráról. Kiss úr a közelmúltban figyelt fel a Jurta Színház nyugati pénzügyítő akciójára. A külföldön élő magyarokat adakozásra felhívó plakáton, röplapokon Göncz Árpád köztársasági elnök, valamint ismert MDF-vezetők nevei is szerepelnek, mint a Jurta Színház, illetve a Jurta Alapítvány védnökei. A levélíró Kiss úr neve is ott szerepel, annak ellenére, hogy két éve megszakította a kapcsolatot az azóta a szélsőjobboldal felé fordult Romhányiékkal.”

Népszabadság, 1991. május 27.

„Romhányi Lászlót ismét beidéztek a BRFK vizsgálati osztályára a Gyorskocsi utcába. A Szent Korona főszerkesztőjének nem először kellett ott megjelennie, hiszen lapja ellen közösség elleni izgatás miatt per folyik. A Népszabadság úgy értesült, hogy a kihallgatás után a Jurtában házkutatást tartottak. ...A Jurta égisze alatt csoportosuló pártok, szervezetek újabb koncepciók pernek vélik az őket ért vádakot.”

Népszabadság, 1991. május 24.

„KÖZELETI SZEMÉLYISÉGEK TILTAKOZÁSA. A sajtóból értesültünk, hogy a Jurta színház vezetősége három évvel ezelőtti támogató nyilatkozatunkat felhasználva, pénzt gyűjt külföldön és belföldön

egyaránt. Ezen ténykedés ellen a leghatározottabban tiltakozunk. Annak idején, 1988-ban a Jurta Színház lehetőséget nyújtott a Fidesz, az MDF és az SZDSZ számára rendezvények tartására. Akkor többen segíteni kívántunk a színház rossz anyagi helyzetén. (Megjegyezni kívánjuk, hogy alulírottak közül akkor sem kérdezték meg mindenkit a színház vezetősége.) Az akkori felhívás kizárólag egyszeri támogatásra irányult. Azóta a színház vezetősége és a színházhoz fűződő csoportosulások olyan szélsőséges nézetekről és magatartásról tettek bizonyosságot, amelyek szükségessé teszik, hogy a legelősebben elhatároljuk magunkat tőlük. Felhívjuk a figyelmet, hogy a nevünkkel való visszaélés, valamint nevünkben adományok gyűjtése a büntető törvénykönyvbe ütközik. Bánffy György, Lezsák Sándor, Deutsch Tamás, Mécs Imre, Eörsi István, Mészöly Miklós, Fodor Gábor, Nagy Erzsébet, Göncz Árpád, Solt Ottília, Halda Aliz, Szekeres László, Hornyák Tibor, Tóbiás Aron, Király Zoltán, Zimányi Tibor, Konrád György, Vásárhelyi Miklós, Kőszeg Ferenc."

Kurír, 1991. május 25.

„Neki [Romhányinak] csak a strasbourgi emberi jogi bíróság hozhat igazságos ítéletet – állítja magáról Romhányi László. Dr. Nagy László (Romhányi védője) ellen fegyelmet kezdeményezett a Buda Környéki Ügyvédi Iroda a Pest Megyei Ügyvédi Kamaránál.”

Népszava, 1991. augusztus 6.

„Nem volt tárgyalás pénteken délelőtt a Szent Korona perben. ...Az elmaradásról dr. Nagy László tájékoztatta a vádlottal szimpatizáló mintegy 50 fős csoport tagjait a tárgyalóterem előtti folyosón. Az ügyvéd bejelentette: arról kapott értesítést, hogy az ügyészség pótvádat nyújtott be Romhányi Lászlóval szemben. ...Ugyancsak közösség elleni izgatás miatt és indítványozta a bűnügyek egyesítését. ...Az új tárgyalási nap szeptember 11. ...A Szent Korona című sajtótermék mintha semmi sem történt volna, folyamatosan kapható az újságárusoknál. Műfaja szerint általában a közösség ellen szokott izgatni.”

Esti Hírlap, 1991. augusztus 10.

„A Nemzeti Fórum és a Magyarok Nemzeti Szövetsége 15 tagja vasárnap délután óta éhségsztrájkot folytat a Parlament előtt. Demonstrációjukat addig kívánják

folytatni, amíg az Országgyűlés nem ratifikálja az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezményt.”

Mai Nap, 1991. augusztus 27.

„Tegnap a tisztelt házban Torgyán József a töle megszokott módon megrázó szavakkal hívta föl a figyelmet arra, hogy idős, beteg emberek éhségsztrájkolnak. ...Szabad György, az Országgyűlés elnöke az ebédszünetben fogadta a Romhányi László vezette deputációt irodájában. Az Országgyűlés elnöke közel félórás előadásában próbálta meggyőzni a társaságot arról, hogy akciójuk értelmetlen, hiszen a római egyezményt nem lehet egyik napról a másikra ratifikálni.”

Magyar Nemzet, 1991. augusztus 28.

„Az igazságügy-miniszter hivatalos személy megsértése miatt büntetőfeljelentést tett a BRFK X. Kerületi Rendőrkapitány-ságán Romhányi László ellen, mert Péntek László bírót megsértette.”

MTI, 1991. szeptember 11.

„A Fővárosi Bíróságon ma folytatódik a per. ...Félő, hogy ma sem lesz könnyű dolga dr. Gatter László bírónak, aki dr. Péntek Lászlótól vette át az ügyet.”

Esti Hírlap, 1991. szeptember 11.

„A bíróság a tárgyalást szeptember 25-re halasztotta. Egyben elrendelte az igazolatlanul távol lévő vádlott rendőri elővezetését. ...Mint dr. Nagy László, Romhányi védője közölte, védenca 16. napja a Kossuth téren éhségsztrájkol, ezért koncentrációképességének csökkenése miatt alkalmatlan rá, hogy részt vegyen a tárgyaláson.”

Kurír, 1991. szeptember 12.

„Nagy László (védő) bejelentette, hogy egy nappal korábban a Legfelsőbb Bírósághoz fordult beadvánnyal, melyben összeférhetlenséget és elfogultságot jelentett be dr. Gyürky István, a Fővárosi Bíróság elnöke és dr. Vathy Akos elnökhelyettes személyét, illetve az általuk vezette bíróságokat illetően amiatt, mert kezdeményezték az ügyvéd fegyelmi felelősségre vonását a Kamaránál.”

Pesti Hírlap, 1991. szeptember 12.

„Idős urak és hölgyek népes csoportja lelkenedve lobogtatta a Szent Korona példányait tegnap délelőtt a Markó utcai bíróság előtt. Az örömmel valószínűleg az volt

az oka, hogy dr. Gatter László bíró, aki Romhányi László, a fentebb említett kiadvány főszerkesztője és társai ellen közönség elleni izgatás és más bűncselekmények miatt folytat vizsgálatot, felfüggesztette az eljárást. A periratokat az Alkotmánybíróságnak átküldve állásfoglalást vár a bíróság azzal kapcsolatban, hogy lehet-e korlátja a szólásszabadságnak és a sajtószabadságnak az alkotmány, illetve ellentétben áll-e a büntető törvénykönyv az alkotmány megfelelő paragrafusaival.”

Magyar Hírlap, 1991. szeptember 26.

Romhányi: „November 4. legyen a nemzeti gyász napja.”

Magyar Hírlap, 1991. október 1.

„Szerda délután több száz fős tömeg gyűlt össze a Magyar Rádió épülete előtt, élén Romhányi Lászlóval, a Magyarok Nemzeti Szövetsége vezéralakjával. »Rohadt kormány, mondjon le!« »Gombár mondjon le!«, »Nemzeti Rádiót!«, »Kommunista árulók!« – skandálta a tömeg. Ezután egy 16 pontos petíció szövegét olvasták föl az 56-os emlékbizottság nevében. Ebben követelik, hogy az ország tönkretételében bűnös vezetőket vonják felelősségre, a honvédség, rendőrség vezetői helyébe új parancsnokokat nevezzenek ki. A követelések szerint a jelenlegi alkotmány helyett új magyar alkotmányra van szükség, továbbá tárgyilagos sajtóra. El kell távolítani a régi szobrokat, emlékműveket – hangoztatták. Többen megpróbálták behatolni a Rádió épületébe, miközben a tömeg ezt ismételte: »Gombár, gyere ki!« A demonstráció résztvevőinek követeléseit a Rádió részletesen ismertette hírszolgálatában.”

Népszabadság, 1991. október 24.

„Jól emlékszem, hogy mint adott otthont a Romhányi Jurta Színháza 1988 első felében az MDF félillegális nagygyűléseinek, majd június 15-én – a kivégzés 30. évfordulójának előestéjén – a Bajcsy-Zsilinszky Társaság bátor és megrázóan szép Zsilinszky-Nagy Imre emlékműsorának. Ott szó-nokként szépen megfertő Vigh Károly és Mécs Imre, a Nagy Imrét meggyászoló költőként pedig műveivel Faludy, Eörsi és Nagy Gáspár, s mikor Buday Ilona elénekelte a Boldogasszony anyánkat, senki sem kiáltott keresztény kurzust. Mindezekre emlékezve őszintén sajnálom, hogy Romhányi utóbb olyan politikai ösvényekre tévedt, ahová tisztességes szándékú magyar de-

mokrata nem követheti. Ám lett legyen bármi szerepe a Rádióánál történetekben, az ottani események nem ezt az arculatát hitelesítették. Mert ami ott történt – nyilvánvalóan híven az 56-os emlékbizottság szándékához és akaratához – nemcsak törvényes volt, hanem tiszta, szép és igaz. Imponáló volt a tömeg, mely újságírói ferditésekkel ellentétben nem néhány százra, hanem szerény becslésem szerint néhány ezerre rúghatott.”

Új Magyarország, 1991. október 28.

„Romhányi László a Kecskeméti Bíróság előtt nyújtott be keresetet Dornbach Alajos (SZDSZ) ellen, aki őt – állítása szerint – politikai bűnözőnek nevezte.

Esti Hírlap, 1991. november 9.

„A Magyarok Nemzeti Szövetségének tagjai március 15-én a Gellért-hegyre mentek, ahol eredeti terveik szerint jelképesen le akarták bontani a Szabadság-szobrot. Az emlékmű tövében azonban a Munkáspárt (MSZMP) tagjai egy csoportja és a nőalak modelljének lánya is megjelent, hogy megvédjék a szobrot. A kialakult szópárbaj után a Magyarok Nemzeti Szövetségének tagjai, mintegy 60-an, elálltak tervüktől. A Gellért-szoborhoz vonultak, és itt rögtönöztek ünnepséget.”

Népszava, 1992. március 18.

„Felszámolás alatt áll a Magyar Színkör Kiszövetkezeti Jurta Színháza. A Pesti Központi Kerületi Bíróságon a Társadalombiztosítási Főigazgatóság igyekezett tegnap érvényt szerezni a Jurta-tartozás behajthatóságának. ...Egy másik per főszeplője is a Jurta Színház, közelebről Romhányi László. Volt munkatársuk ugyanis csaknem egy esztendeig nem kapta meg munkakönyvét, sokszoros kérése ellenére. Mivel nem állhatott munkába, feltételezhetően jogos anyagi követeléssel él egykori munkáltatójával szemben.”

Kurír, 1992. május 14.

„Zárva a Jurta Színház. ...Romhányi senkit sem fogad. A székelykapu-ügyről más tájékoztat.”

Mai Nap, 1992. június 13.

„Ladányi Jenő, a Fővárosi Temetkezési Intézet igazgatója csupán néhány mondattal írta le a történeteket. E szerint a nemzet közakarátát kifejező 56-os emlékmű építésének végső szakaszában észlelték, hogy a közeli 298-as parcellában alapozás történt

nik. Majd pedig fölépült a székykapu. De hogy mikor és pontosan ki építette fel, kért-e engedélyt, bejelentette-e szándékát, kapott-e választ, s ha igen, kitől és milyet, nem tudni.”

Esti Hírlap, 1992. június 4.

Romhányi Lászlót letartóztatták. Súlyos ellene a vád: halált okozó, súlyos testi sérítésre való felbujtás. ...Egy nagyobb összegnek lába kélt Romhányi autójából. A Jurtságok egy harminc-egynéhány éves férfit neveztek ki tolvajnak. ...ám hiába szeretnék volna vallomásra bírni, az nem ismerte be tettét. Következett a rendőrség. ...A férfi makacsul védte ártatlanságát, és a feljelentők legnagyobb bosszúságára csakhamar kiengedték a rendőrségről. ...Romhányiék néhány embere elkapta a hajléktalant, és becipelte a színházba. ...A szerencsétlen férfi szombat hajnalban behalt a bántalmazásba.”

Mai Nap, 1992. július 21.

- Nyugodtnak látszik. Valóban az?

Romhányi László: - Tulajdonképpen nyugodt vagyok, az embernek van akaratja, fegyelmezettsége. En ezt így akarom végigcsinálni.

- A vége szón mit ért?

- Meggyőződése, hogy a novemberi tárgyaláson felmentenek. És nagyon remélem, hogy a vádirat elkészülése után szabadlábra helyeznek. Ha csak egy nappal is

tovább tartanak fogva, az már politikai ügyvé válik.

- Most minek nevezi az ügyet?

- Közbünténynek. (...)

- És mi lesz a Szent Koronával?

- Most várom az egyik munkatársamat megbeszélésre. A lap rossz kezekbe került. Egyáltalán nem azonos azzal, amit én szerkesztettem. Újrindítjuk.

- És a Jurta Színház?

- Az eladásra kerül, az ára 140 millió forint. Én ebből tulajdonosként 40 százalékos részesedést kapok az adósságok levonása után...

- Olvas itt újságot?

- Kapok újságot, de nem olvasok. Nem szeretném elvonni a figyelmemet a saját ügyeimről. A pártom ügyeivel foglalkozom, szeretném, ha a legközelebbi választásokon szövetségi partnereinkkel győznénk.”

Pesti Riport, 1992. szeptember 16.

„A Fővárosi Főügyészség tegnap vádiratot nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz Romhányi László, Varga József, Takács Ferenc, Boda László és Lusták Tibor ellen. Eszerint a vádlottak különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetett és személyi szabadság megsértésének vétségét követték el. A vádlottak bűnösségét beismertő vallomásaik - Romhányi László kivételével -, tanúvallomások, szakértői vélemények bizonyítják.”

MTI, 1992. október 15.